

Po Jugoslaviji

Pravec prosvetne politike. V razgovoru, ki ga je imel prosvetni minister g. dr. Anton Korošec z beogradskim dopisnikom italijanskega lista »Popolo d'Italia«, sta bili postavljeni vprašanja o razmerju Jugoslavije do Italije in Nemčije. Odgovor g. dr. Korošca na ti vprašanja objavljamo v članku. Dopisnik italijanskega lista pa je tudi postavil novemu prosvetnemu ministru o smernicah prosvetne politike to vprašanje: »Ali se bodo napovedane socialne in druge preosnove, kakor tudi akcija jugoslovanske vlade proti framacionom in drugim podtalnim elementom izvajala tudi na področju prosvetne politike?« G. dr. Korošec je odgovoril: »Verjeti mi morate, da nisem prišel v prosvetno ministrstvo samo zaradi tega, da bi nastavljal in prestavljal učitelje in profesorje. Vi dobro poznate moje programatično stališče. Samo to želim povedati, da bom storil vse, kar je v korist naše narodne dinastije in naše domovine.«

Obljuba pred 200 leti. Leta 1739. se je širila kuga po nekaterih krajih Hrvatske in morila ljudi. Hrvatski sabor se je sestel v mestu Varaždinu ter sprejel tale sklep: Ako Bog odvrne kugo od hrvatskega naroda, bo v zahvalo zgrajena kapela v čast Presvete krvi Kristusove v Lučbregu. Bog je uslišal molitve hrvatskega naroda in obljubo hrvatskega sabora: kuga je prenehala. Toda obljuba hrvatskega sabora je ostala do danes neizpolnjena. Hrvatski metropolit, zagrebški nadškof dr. Štepinac meni, da se ta obljuba mora na vsak način izpolniti, in sicer v sedanjem hrvatskem jubilejnim letu. Zato je poslal duhovščini poslanico s pozivom, naj se v mesecu juliju vrši po cerkvah in izven njih zbirka za gradnjo te kapele. Stroški so predvideni v višini do 200 tisoč dinarjev.

Nepismenost hočejo odpraviti hrvatski rodoljubi iz vrst svojega naroda. Vodja Hrvatov dr. Maček je, kakor znano, to odločno voljo poudaril s temi besedami: »Vsak mož in vsaka žena, ki znata brati in pisati, naj naučijo trojico in ti zopet trojico. Prepričan sem, da na ta način v petih letih ne bo več nepismenosti med Hrvati.« O tempu, kako se ta akcija vrši, daje letno poročilo osrednje uprave hrvatskega kulturnega društva »Napredak« v Sarajevu za društveno leto 1939/40 naslednje obvestilo: »Tretje leto boja zoper nepismenost, največje prosvetne akcije hrvatskega naroda, je dovršeno z uspehom kljub velikim oviram, s katerimi so se morali bojevati prosvetni delavci vasi in mest. Pa vendar je v tretjem letu uspeh znatno večji kot

je bil prejšnji dve leti, za kar gre hvala prebujeni zavesti večine. Po poročilih, ki smo jih prejeli, smemo zanesljivo sklepati, da znaša število poučenih okoli 30.000. To število bi moglo biti večje, če bi vsi odbori enako delali. Spričo vseh potežkoč smemo biti z uspehom zadovoljni. V teku treh let se je v Bosni in Hercegovini naučilo brati in pisati do 70 tisoč ljudi. Še je mnogo nepismenih. Zato je treba na jesen močneje prijeti za delo. V odbore naj stopijo samo takšni, ki so v resnici pripravljani na žrtve.«

»Domovina« s temnimi naočniki. Poletje je doba, ko nosijo ljudje barvana stekla, da si zavarujejo oči zoper presvetle sončne žarke. Ta zaščitna naprava ima poleg dobre še tudi slabo stran: stvari se vidijo v drugi barvi, kot jo v resnici imajo. Skozi taka stekla, ki jih barva politika JNS, gleda »Domovina« »razne kmetijske ustanove, tako kmetijske zbornice, kojih dela ni nikjer videti«. Svetovati je »Domovini«, naj brez JNS barvanih stekel pogleda delovanje »Kmetijske družbe«, da vidi v pravi luči njena dela. O »blagodejnem« vplivu teh del na slovensko kmetijstvo si je slovenski kmet ustvaril pravo in stvarno sodbo.

Protizajčja borba z druge strani

Glas vpijočega v puščavi

Naši sadjarji se borijo že dolga leta, da bi izposlovali spremembo lovskega zakona in prost odstrel zajca, ki je največji sadni škodljivec. Doslej so bili vsi tozadevni klici prizadetih na merodajna mesta le glas vpijočega v puščavi.

Zajec se ne da iztrebiti

Ker vodi s sadjarji najostrejšo borbo proti preveč razplodeni zajčji nadlogi preizkušeno glasilo slovenskega kmeta »Slovenski gospodar«, bo zanimalo čitatelje, da je borba proti zajcu na Slovenskem Štajerskem že stara in je rodila uspeh v dobi, ko so pri nas obnavljali od trne uši uničene vinograde. V tistih časih zajec ni delal škode samo na sadnem drevju, ampak tudi po novih vinogradnih nasadih. Vinogradniki in sadjarji so v »Slov. gospodarju« in po svojih zastopnikih zastavili vse moči, da se je vdala deželna vlada v Gradcu. Zajec je bil proglašen za sadnega ter vinogradnega škodljivca, katerega lahko pokonča vsakdo, kjer in ob katerem času ga dobi. Doba prostega pokončavanja zajca na Spodnjem Štajerskem je trajala šest let. Po preteku šestih let pa so se prepričale občine, da je nemogoče zajca iztrebiti, kakor se tudi lisica ne da pokončiti.

Zajci so tedaj padali pod šibrami iz kmečkih pušk, da je bilo joj. Nekaj pa jih je preostalo in ti so povzročali tem večjo škodo, ker ljudje sadnih dreves niso zavarovali v dobri veri, da je zajcu odklenkalo.

Po neuspešnem šestletnem boju proti zajcu so občine na Spodnjem Štajerskem napravile na deželno vlado v Gradcu vlogo, da naj dajejo občine svoje love zopet v zakup, kar se je zgodilo in je ostalo tako do danes.

Bridka izkušnja kmečkega lovskega zakupnika

Kmečki lovski zakupnik na Slemenu nad Selnico ob Dravi je pripovedoval, da je prisegel zajcu smrt v svojem lovišču. Lansko jesen je bil že prepričan, da je njegovo lovišče brez zajca in da bo imelo sadno drevje mir na zimo pred temi glodalci. Ravno njemu je obglodal star zajec, ki se je natepel od drugod, mlad sadovnjak do uničenja.

Zajče zdravilo

Kakor znano, se ne loti zajec nežne skorje sadnega drevja samo v hudi zimi, ampak ob vsakem letnem času. To je dokaz, da zajcu ne gre za to, da bi se nasitil z obglodano skorjo, ampak on išče zdravilne snovi za svoje bolno drobovje. Če bi zajec imel skorjo sadnega drevja za hrano v pomanjkanju, bi obglodal le nekaj dreves do nasičenja in druge bi pustil. Zajčja mrcina pa uniči dostikrat v eni noči kar pol sadovnjaka. Zajec gloda in išče tako dolgo v obglodani skorji, dokler ni zadel na dovoljno količino zdravila.

Od Nemcev preizkušena obramba

Nemčija je gotovo glede kmečkega gospodarstva v vsakem oziru napredna država in bi sigurno napovedala zajcu neizprosno smrt, ako bi se to dalo izvesti. V Nemčiji dela zajec veliko škodo na sadnem drevju, ker stika za zdravilom za bolni želoec.

Nemci so preizkusili v lanskim hudi zimi preprosto sredstvo, s katerim se da zajca odvrti od glodanja sadnih dreves. Nemški sadjarji so se že in se bodo za bodoče obranili uničevanja dreves po zajcu na sledeči način:

V bližino sadovnjakov sadijo vrbe in topole. Veje vrb in topolov nasekajo toliko, da se držijo debela, a vendar segajo do tal in ozele-

18 mesecev star tehta 29 kg. V majhni vasi v bližini St. Omerja na Francoskem živi 18 mesečni deček, ki tehta že danes 29 kg. V splošnem imajo to težo otroci šele v desetem letu. Ob rojstvu je otrok imel navadno težo in postavu, a že po enem letu je tehtal 22 kg. Neki cirkuski ravnatelj se zanj že zanima in je staršema ponudil visoko vsoto, da bi ga smel kazati v svojem cirkusu.

Hiše iz — mleka. V Čikagu v Združenih državah so imeli na nekem zborovanju gradbenikov predavanje, ki je naslikalo hiše bodočnosti zelo čudno, kar se tiče sloga in materiala. Predavatelj je menil, da bodo hiše na zunaj še preprosteje in bolj gladke nego danes, ker bodo ljudje tedaj upoštevali v še

Junak divjine

Ameriški roman

*

Mož, ki je streljal, je bil v ozki špranji, ki je bila dobro skrita. Zdaj je hitel po stopnicah na vrh gore. Osvetljevala ga je mesečina, tako da ga je Erik dobro videl. Bil je nenavadno visok in hiter. Imel je belo srajco in črn klobuk s širokim krajcem.

V Erikovih žilah je zavrela kri. Slutil je, da je ta človek vodja tolpe. Pustil je razorožene lopove in se pognal za njim. Orloga, ki je bil zadnji v vrsti, se je naglo obrnil in hitel k ognju. Pograbil je samokres in vse naboje, ki so bili v njem, izstrelil za Erikom. Strelji so se odbijali od skalnatih sten in povzročili tak odmev, kakor da bi streljala cela četa.

Erik je hitro skočil za neko skalo in tako ga kroglice niso zadele. A švigale so tako blizu okrog njega, da je slišal žvižganje. Medtem se je mesec skrtil za oblake in v varstvu teme je mladenič nadaljeval pot. Lopovi pod njim so molčali, ker so mislili, da so blizu tudi Erikovi tovariši. Vse je bilo tiho, le begunčevo težko dihanje je prihajalo do mladeničevih ušes. A tudi to je bilo vse manj slišno. Begunec je gotovo poznal te kraje in je tako hitel, da ga Erik ni mogel dohajati. Razdalja med

njima je postajala vse večja. Mladenič je napel vse sile, ker ni hotel skrivnostnega begunca popolnoma izgubiti iz vida. V njem je dozorevalo prepričanje, da ima pred seboj poveljnika banditov. Če bo njega dobil v roke, potem bo naselbina za nekaj časa rešena neželenih obiskovalcev.

Mladeniča je mučila ena misel: zakaj se vzpenja begunec na vrh gore? Tovariši so vendar v dolini. Na vrhu ne bo našel pomoči, ker se lopovi niso tam poskrili. O tem se je bil Erik prepričal. Morda so tam skriti konji? Čim več je razmišljal o tem, tem bolj živa je postajala v njem slutnja, da so pustili banditi na vrhu svoje konje. Begunec je vedel, da so brez konj izgubljeni, zaradi tega je hitel, da bi ne prišli v roke preganjalcev.

Vzpenjanje je bilo zelo težavno in nevarno. Erik je večkrat visel med nebom in zemljo in je le s težavo našel oporo. Od časa do časa se je moral za trenutek ustaviti in si oddahniti. V takih primerih je vedno prisluhnil. Nad seboj je slišal ropot, ki ga je povzročal begunec. Ko se je spet ustavil in prisluhnil, je s strahom opazil, da ne čuje več ropota. Takoj se je pojavil v njem sum, da mu je nasprotnik pripravil zasedo. V naslednjem trenutku se je že prepričal, da je bil njegov sum upravičen. Komaj si je poiskal pod neko skalo zavetje, je počilo več strelav. Če bi stopil iz svojega skrivališča, bi bil v mesečini izvrstna tarča. Begunec je bil mojster v streljanju: kroglice so zadevale rob skale. Erik je z enim očesom poškilil